

Media: ΕΣΤΙΑ

Page: 1,27

Published at: 22-12-2024

Author: Surface: 1091.79 cm² Circulation: 1080

Subjects:

▶ **Χ. Γ. ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ** Διαχρονικός ό πε-
ζογράφος Παλαμᾶς **Σελ. 27**

BIBΛΙΟ

Διαχρονικός ο πεζογράφος Παλαμᾶς

Κριτική - παρουσίασις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Σέ μόλις τρείς ημέρες θα είναι Χριστούγεννα και όσοι έχουμε παιδιά και έγγονα θα έχουμε την ευκαιρία να ξαναζήσουμε την μαγεία εκείνη που φωτίζει τα παιδικά μάτια μπροστά στο Χριστουγεννιάτικο δένδρο ή όταν λένε -δσα παιδάκια τό κάνουν άκομη- τά κάλαντα. Γιά τούς μεγαλύτερους είναι μία έορτή φορτισμένη από συναίσθημα βεβαίως αλλά και μία από τίς ευκαιρίες εκείνες που μᾶς προσφέρουν ή θρησκεία και τό έθιμο για νά συγκεντρωθούμε μέ τούς αγαπημένους μας γύρω από τό γιορτινό τραπέζι και νά μοιρασθούμε τήν χαρά μας. Είναι και έποχή δόξων φυσικά, όπως τό συζητούμε από τήν άρχή του μήνος. Και έμεις σᾶς προσφέρουμε τήν ευκαιρία για μερικές άκομη καλές βιβλιακές επιλογές.

■ **Κωστής Παλαμᾶς, Απαντα. Τόμος 19. Τά χρόνια μου και τά χαρτιά μου. Α΄ Η Ποιητική μου. Τά χρόνια μου και τά χαρτιά μου Β΄** (έπιμ. Γιώργος Ανδρειωμένος - Κ. Γ. Κασίνης, έκδ. Τόρμα Κωστή Παλαμᾶ, σελ. 532, διατίθεται από τό Τόρμα, Ασκληπιού 3). Η σειρά αυτή τής όριστικής έκδόσεως τών Απάντων του Παλαμᾶ εξέλισσεται επί χρόνια και θά εξακολουθήσει νά εξελίσσεται άφού έχει προγραμματισθῆνά δλοκληρωθῆ σέ 50 τόμους. Στόν τόμο αυτόν όσοι δέν γνωρίζουν τόν στωικιστικό Παλαμᾶ θά έχουν τήν ευκαιρία νά τόν προσεγγίσουν κάπως. Στίς ημέρες μας ό Μεσο-

λογίτης ποιητής, που άνηγορεύθη σέ ποιητική συνείδηση του Έθνους κατά τό πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνος, δέν έχει πολλούς θαυμαστές. Στην μετριότητα τής έποχῆς ό συχνά σχεδόν ρητορικός και μεγαλόστομος λόγος του Παλαμᾶ σοκάει και ένκεντριζει. Διότι ό ποιητής άνήκει τεχνολογικά και ποιητικά κυρίως στό τέλος του 19ου αιώνος και στόν ύστερο ρομαντισμό και τόν ιδεαλισμό. Τουλάχιστον τήν κοινή συνείδηση. Οι ειδήμονες γνωρίζουν ότι από τό ποιητικό μας στερέωμα ό Παλαμᾶς ύπήρξε ό

πλέον εύπροσάρμοστος ποιητής και κυρίως εκείνος που συνεχώς ήθελε νά δοκιμάζει τίς δυνάμεις του σέ νέους τρόπους έκφράσεως. Η έποχή μας άνέχεται μόνον τήν συντομία και τόν λιτό μέχρις άφαιρέσεως λόγο. Ο Παλαμᾶς όμως έσήκωσε στους ώμους του μεγάλο μέρος από τήν ήθική προετοιμασία του έλληνικού λαού για τούς Βαλκανικούς Πολέμους και τό στήριξε μετά τήν Μικρασιατική Καταστροφή. Έδω όμως δέν πρόκειται για τόν ποιητή αλλά για τόν πεζογράφο Παλαμᾶ και μάλιστα τόν στοχαστικό συγγραφέα δοκιμιών για θέματα ιστορικά, ποιητικά και αυτοβιογραφικά. Τά τελευταία πάντοτε έχουν τό μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Αλλά σέ όλα μπορούμε νά έντοπίσουμε άρετές που ίσως λείπουν από τήν ποιήση. Η έκδοσις όφειλει πολλά στόν κύριο έπιμελητή της, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, κ. Γιώργο Ανδρειωμένο. Μέ κόπο και λεπτομερή παρατήρηση άποκατέστησε τά κείμενα, έννοποίησε τήν όρθογραφία, καθώς ό Παλαμᾶς έγραφε σέ έποχή που ή άήλ ή ελληνική (μέγισμα δημοτικής και καθαρευούσης), αυτό που άποκαλούμε στροφή δημοτική, δέν είχε άκόμη πλήρος κωδικοποίηση τήν όρθογραφία της. Επίσης συνένταξε λεπτομερή εύρετήρια μέ πρόσθετα λίγα βιογραφικά στοιχεία για τά μνημονευόμενα πρόσωπα, έστω και άν κάποια μᾶς είναι γενικώς γνωστά, προκειμένου νά τηρήσει ένιαία μορφή τών καταγραφών. Τά κείμενα του τόμου είναι πολύ ένδιαφέροντα για όσους δέν τά είχαν προσεγγίσει προηγουμένως. Βεβαίως οι κακόπιστοι θά πούν ότι είναι άπολύτως έγωκεντρικά τά κείμενα αυτά. Πρόκειται κυρίως για πολόλους σέ ποιητικές συλλογές ή άποσπάσματα όμιλιών του Παλαμᾶ στίς όποιες άυτοερμηνεύεται στό κοινό του. Η ποιήσις του δέν ύπήρξε «εύπεπτη», τουλάχιστον όχι πάντοτε. Έδω καλούμεθα νά άκούσουμε τόν ίδιο τόν δημιουργό που άυτοαναλύεται, όπως συμβαίνει σήμερα σέ συνεντεύξεις «έκ βαθέων» και σέ δημόσιες παρουσιάσεις τών νέων βιβλίων. Η εύρνημάθεια και πολυμάθεια του Παλαμᾶ έντοπωσιάζει και συχνά ύπομνημάτίζει ό ίδιος τά κείμενά του για τήν δεινκόλυση τών άναγνωστών. Τό βιβλίο όφειλε πολλά στόν έπιμελητή κ. Ανδρειωμένο, ενεργούντα έδω ως άμιγής φιλόλογος παλαιάς κοπῆς μέ σεβασμό στό σύνολο του έργου και τήν όρθή άποκατάσταση του κειμένου. Και τόνίζεται τό «έδω», δι-

ότι μᾶς έχει όδσει και σημαντικά συνθετικά βιβλία μελέτης και κριτικής για διάφορες μορφές τής Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Εύχομαι νά έχουμε τήν ευκαιρία νά δοῦμε και άλλον τόμο τών παλαιωκών Απάντων υπό τήν φροντίδα του!

■ **Σαράντος Ι. Καργᾶκος, Αιγιάλεια - Καλάβρυτα. Ταξίδι στό χώρο και στό χρόνο** (έκδ. Τεράς Μητροπόλεως Καλαβρύτων και Αιγιάλειας, σελ. 312, πληρ. στήν Μητροπολή Καλαβρύτων, τηλ. 26910 21776). Η έπιμέλεια του βιβλίου προς έκδοσιν έγινε κυρίως από τήν σύζυγο του έκλιπόντος συγγραφέως και δασκίλου κ. Ιωάννα Καργᾶκου. Ο άειμνηστος Σαράντος Καργᾶκος μᾶς ξαναγεί στόν χώρο και στην ιστορία τής Αιγιάλειας, για τήν όποία ό περισσότερο από μᾶς δέν έχουμε σαφή εικόνα πέρα τών γεγονότων τής Αγίας Λαύρας (άληθινών ή θρυλικών) κατά τό 1821. Όμως ή περριοχή έχει ιστορία από τήν εποχή τών Πελασγών και του 3 Τρωϊκού Πολέμου. Κυρίως ό πληροφορικός έστίαζοναι στό

χρόνια τής Αρχαϊκής Συμπολιτείας και τής κυριαρχίας του Αράτου. Η ιστορία συνεχίσθηκε κατά τούς Ρωμαϊκούς χρόνους όταν ή περιοχή τής Αιγιάλειας έγνώρισε μεγάλη άκμή και πλούτο, αλλά και κατά τούς Βυζαντινούς χρόνους. Ακολούθησε ή Φραγκοκρατία και μετά ήλθε ή Τουρκοκρατία. Για τήν Αιγιάλεια ή όθωμανική κυριαρχία παραδόξως έφερε οικονομική ανάκαμψη μέ τό έμπόριο τής σταφίδας. Έτσι δημιουργήθηκαν τά ισχυρά «τζάκια» τών Άχαιών άρχόντων, που συνέβαλαν καιρια στην ένταρξη και τήν πορεία του μεγάλου Αγώνος για τήν έλευθερία. Αναζητώντας είτε τήν άρχαία Έλική είτε τούς θησαυρούς του Μεγάλου Σπηλαίου και τήν άρχική εικόνα τής Αγίας Λαύρας, ό Καργᾶκος μᾶς ξαναγεί σέ μία περιήχη που όλοι νομίζουμε ότι γνωρίζουμε έπειδή περνούμε μέ τό άυτόκινητο πηγαινόντας προς τήν Πάτρα.

■ **Ian McEwan, Εξιλέωση** (μτφρ. Γιάννης Σκαρπέλος, έκδ. Πατάκη, σελ. 464, εύρώ 19,90 και σέ e-book εύρώ 12,99). Τό μυθιστόρημα αυτό του Άγγλου, σκωτικής καταγωγῆς συγγραφέως Ian ΜακΓιούαν, εξέδόθη τό 2001

και απέσπασε πολλά βραβεία και διακρίσεις. Χαρακτηρίζεται ως «μεταμυθπλασία», όρος που δηλώνει ότι ό συγγραφέας μᾶς ύπεθυμίζει συνεχώς ότι αυτό που διαβάζουμε είναι έργο μυθοπλασίας, έστω και άν έμφανίζεται νά περιέχει άυτοβιογραφικά στοιχεία. Τά τελευταία φυσικά άφορούν στόν ήρωα του βιβλίου και όχι στόν πραγματικό συγγραφέα. Τό μυθιστόρημα έκτύλισσεται από τό 1935, τόν Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κλεινεί δέ στό 1999, μέ τήν ήρωίδα σέ ήλικία 77 έτών νά γράφει στό ήμερολόγιό της. Η ιστορία είναι άρκετά περίπλοκη και μέ πολλές μεταπτώσεις, αλλά τό κομβικό στοιχείο είναι μία παρεξήγησις από τήν τότε 13ετή ήρωίδα Μπράϊον, που έκλαμβάνει τήν έρωτική περίπτωξη τής αδελφῆς τής Σεσίλια μέ τόν Ρόμπε Τέρνερ, γιού μιάς υπηρέτριας, ως βιασμό και κακοποίηση. Η ζωηρή τής φαντασία και τό μυθολογικό/λογοτεχνικό της ταλέντο τήν παρασύρουν νά έπινοήση ένα τερατώδες νέμα που καταστρέφει τήν ζωή όχι μόνον τής Σεσίλια και του Ρόμπε αλλά και άλλων έμπλεκόμενων από τόν ίδιο οικογενειακό κύκλο. Η συγγραφή του μυθιστορήματος άποκαλύπτεται έν τέλει ότι άποτελεί μία προσπάθεια εξέλιξεως και καθάρσεως τής Μπράϊον από τίς έννοχές της.

■ **Τάκης Γκόντης, Κόκκινος κορδαλλός και άλλες ιστορίες** (έκδ. Κέδρος, σελ. 184, εύρώ 14). Ο συγγραφέας κατάγεται και κατοικεί στην Φλαμουριά Έδέσσης. Άν και στην πορεία του άλλαξε άρκετές φορές έργασία, δέν έπαυσε ποτέ νά γράφει, μᾶς πληροφορεί τό σημείωμα στο «φερό» τό βιβλίο. Τό ίδιο τό βιβλίο άποτελείται από τήν όμότιτλη νουβέλλα και τρία διηγήματα. Κείμενα μέ έμπνευση άντλημένη

από τήν σκληρή πραγματικότητα τής ζωῆς στην ύπαιθρο. Τό φραιότερο είναι κατά τήν γνώμη μου τό τελευταίο διήγημα του τόμου που έπιγράφεται «Τό κοτσόφι» και περιγράφει τήν τραυματική έμπειρία ενός παιδιού που θέλει νά κυνηγήσει μέ ξόβερρες και πιάνει ένα κοτσόφι που ξενυχάει από τόν φόβο στα χέρια του. Η εύγένεια τής περιγραφῆς τών συναισθημάτων του παιδιού και τών αντιδράσεών του είναι χαρακτηριστικό του ύφους του συγγραφέως και διακρίνεται σέ όλα τά κείμενα τής συλλογῆς.

■ **Δύο κομμά έπιτοίχια ήμερολόγια για τό 2025 προσφέρει έφέτος στους φίλους του ό ποιητής, ζωγράφος και εικαστικός κ. Κώστας Έυαγγελάτος.** Τό πρώτο έπιγράφεται «Στή ρέμβη του κήπου του Χαριλίου» και περιλαμβάνει ύπεροχες installations μέ πέτρες και κυρίως άνθη που άποτελούν από τήν έφηβική του ήλικία πηγή έμπνεύσεως και άντικείμενο συνεχούς μελέτης και θαυμασμού. Τό δεύτερο έπιγράφεται «Οι ποιητικές έκδόσεις, 1975-2024». Σέ αυτό εικονίζονται τά έξώφυλλα τών πολλών και λαμπρών ποιητικών συλλογών του σέ μία σειρά από βάθη εικόνας που άποτυπώνουν διάφορα είδη τής εικαστικής του έκφράσεως από πίνακες ζωγραφικής ως φωτογραφίες και installations. Από τά δύο έγώ προσωπικός προτιμώ τό πρώτο για τήν γοητεία τών λουλουδιών! (Διατίθενται από τόν συγγραφέα στο Art Studio Est Πρατίον 87, και από τήν ιστοσελίδα www.rodopcollection.blogspot.com). ▲ ▼

